

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора Макара Богдана Григоровича на дисертацію Шкрьоби Артема Олександровича «Вікові особливості морфогенезу передміхурової залози в умовах впливу солей важких металів», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 55.051.05 при Сумському державному університеті МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія

1. Актуальність обраної теми дисертації. В останні десятиліття на ріст рівня захворювань передміхурової залози чинять вплив не тільки фактори інфекційної природи, але і фактори зовнішнього середовища техногенного походження, які раніше мало враховувалися. Зважаючи на щорічне збільшення техногенного впливу на зовнішнє середовище особливого значення набуває вплив солей важких металів, які можуть впливати на перебіг біологічних процесів в органах і тканинах і викликати їх патологічні зміни. Структурно-функціональні особливості передміхурової залози в умовах впливу солей важких металів залишаються мало вивченими. В науковій літературі дані щодо вікових особливостей морфології передміхурової залози в умовах впливу комбінації солей важких металів відсутні, що потребує проведення експериментальних досліджень. Також, залишається нез'ясованою роль нейроендокринної системи передміхурової залози в патогенезі морфо-функціональних порушень, які виникають в умовах впливу на організм комбінації солей важких металів.

Виходячи з вище наведеного, дослідження в експерименті на білих лабораторних щурах морфо-функціональних особливостей передміхурової залози в умовах впливу на організм комбінації солей важких металів і є надзвичайно актуальним і важливим.

2. Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до плану наукових досліджень кафедр анатомії людини та патологічної анатомії Медичного

інституту Сумського державного університету і є частиною держбюджетної теми № 62.20.02-01.15/17. ЗФ «Морфофункціональний моніторинг стану органів і систем організму за умов порушення гомеостазу» та планової наукової теми «Закономірності вікових і конституціональних морфологічних перетворень за умов впливу ендо- і екзогенних чинників і шляхи їх корекції» (№ державної реєстрації 0113U001347). Тема дисертації затверджена вченою радою Сумського державного університету МОН України (протокол №5 від 13 грудня 2012 р) та на засіданні Проблемної комісії МОЗ та НАМН України «Морфологія людини» (протокол №34 від 01.11.2013 року).

3. Новизна дослідження та одержаних результатів.

Вперше за допомогою органометричного, морфометричного, гістологічного, гістохімічного, імуногістохімічного електронно-мікроскопічного та математичного методів дослідження вивчено особливості морфологічних перетворень передміхурової залози щурів трьох вікових серій (статевонезрілих, статевозрілих та старечих) в умовах впливу на організм комбінації солей важких металів. Вперше було вивчено особливості структурної організації нейроендокринних клітин передміхурової залози та показана роль нейроендокринної системи у розвитку морфологічних змін передміхурової залози щурів різних вікових серій під впливом солей важких металів.

4. Теоретичне значення результатів дослідження.

У процесі виконання дисертаційної роботи вперше на експериментальному матеріалі проведене комплексне дослідження морфологічних змін передміхурової залози в умовах впливу солей важких металів.

Автором встановлено, що під впливом комбінації солей важких металів у тканині передміхурової залози щурів відбуваються порушення на всіх рівнях її структурної організації з порушенням локальної нейроендокринної

регуляції. Встановлені вікові особливості морфологічних перетворень передміхурової залози в умовах впливу солей важких металів. Виявлена залежність між експресією хромограніну А нейроендокринними клітинами та глибиною морфологічних змін передміхурової залози.

5. Практичне значення результатів дослідження.

Виявлені морфологічні, гістохімічні та імуногістохімічні особливості передміхурової залози щурів доповнюють дані про структурно-функціональну організацію досліджуваного органа. Встановлена динаміка гістологічних змін передміхурової залози у нормі та в умовах підвищеного надходження солей важких металів. Описана інтенсивність експресії хромограніну А в передміхуровій залозі статевонезрілих, статевозрілих та старечих щурів у нормі та за умов впливу комбінації солей важких металів. Визначення експресії хромограніну А може служити достовірним критерієм оцінки змін у передміхуровій залозі в умовах впливу на організм негативних екологічних чинників. Результати досліджень можуть бути використані в анатомії, урології, андрології, ендокринології, токсикології, патологічній анатомії та фізіології. Отримані дані можуть бути використані у розробці нових методів лікування та профілактики станів, що виникають внаслідок впливу на організм солей важких металів та інших несприятливих екологічних чинників.

6. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій.

Дослідження виконано на достатньому для отримання достовірних результатів матеріалі – на 144 лабораторних білих щурах-самцях трьох вікових серій – статевонезрілих, статевозрілих та старечих.

Наукові положення і рекомендації досить чітко сформульовані, підтверджені отриманими результатами. Комплекс сучасних методів дослідження, який був використаний автором, включав наступні:

анатомічний, гістологічний, гістохімічний, імуногістохімічний, скануюча електронна мікроскопія з мікроаналізом, статистичні методи. Поставлені завдання дослідження вирішені і проаналізовані на сучасному науковому рівні. Висновки добре аргументовані, логічно пов'язані із змістом дисертації, повністю відповідають меті і поставленим завданням.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності змісту автореферату.

Дисертаційна робота А. О. Шкрьоби побудована за традиційною схемою, написана українською мовою. Матеріали дисертації викладені на 190 сторінках. Робота складається зі вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, розділу власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку літературних джерел та додатків, що займають 19 сторінок. Список цитованої літератури налічує 209 джерел, з яких 60 кирилицею та 152 латиницею. Дисертація ілюстрована 59 мікрофотографіями та 36 графіками, таблицями та схемами, які займають 30 повних сторінок.

Сама дисертація побудована за стандартними вимогами і включає: Вступ, Розділ 1 - "Огляд літератури", Розділ 2 - "Об'єкти і методи дослідження", Розділ 3 - "Результати експериментального дослідження", Розділ 4 - "Аналіз результатів дослідження", Висновки, Практичні рекомендації, Список використаних джерел і Додатки.

Вступ включає всі необхідні для цього розділу пункти, написаний лаконічно і точно.

В огляді літератури приводяться дані, за характером подачі та висвітлення котрих, стає зрозумілою позиція дисертанта з розглянутих питань та наукова сутність проблеми. Проведений аналіз бібліографічних даних вказує на актуальність обраної теми науково-дослідної роботи, з посиланнями на результати сучасних міжнародних досліджень. Викладення

матеріалу в цьому розділі є послідовним, логічним зі збереженням провідної думки.

Розділ “Матеріали та методи дослідження” включає детальний опис і обґрунтування всіх застосованих методів дослідження та характеристику серій і груп піддослідних тварин.

Основний зміст дисертаційної роботи викладено в п’ятьох підрозділах “Результатів власних досліджень”. В першому підрозділі автор висвітлює морфологічні особливості передміхурової залози інтактних статевонезрілих, статевозрілих та старечих щурів. В другому, третьому та четвертому підрозділах автор детально характеризує морфологічні зміни в передміхуровій залозі щурів трьох вікових серій, які відбуваються внаслідок впливу на організм комбінації солей важких металів. П’ятий підрозділ присвячений опису особливостей експресії хромограніну А у тканині передміхурової залози у віковому аспекті та за умов впливу на організм щурів комбінації солей важких металів

Розділ “Аналіз результатів дослідження” містить ретельний аналіз отриманих результатів дослідження, їх порівняння з даними інших вітчизняних та іноземних досліджень, що свідчить про вміння автора оцінювати, аналізувати і порівнювати отримані результати з результатами інших науковців-дослідників. Автор зумів вичленити і показати, як новизну, так і оригінальність і потрібність проведеного дослідження.

Одержані результати об’єктивізовані кількісними методами дослідження. Результати власних досліджень кваліфіковано проаналізовані і узагальнені автором. Висновки дисертації відповідають меті і завданням дослідження, повністю випливають із результатів власних досліджень, об’єктивно аргументовані і мають важливе науково-практичне значення.

Автореферат відповідає змісту дисертації і оформлений згідно вимог ДАК України.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, з яких 4 – у фахових наукових виданнях України, 8 – у матеріалах конференцій і конгресів, 1 – у науковому виданні, яке обліковується наукометричною базою даних Scopus.

Публікації відображують отримані автором результати дисертаційного дослідження.

9. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.

Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації і автореферату немає. Разом із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи необхідно вказати на окремі її недоліки:

1. В тексті дисертації зустрічаються окремі неточності і похибки.
2. Підписи до рисунків в кожному підрозділі бажано нумерувати окремо.
3. Підписи до рисунків (рис. 3.45, 3.46) перенесені на наступну сторінку.
4. В списку літератури ряд наведених першоджерел є дещо застарілими.

Окрім того, при рецензуванні матеріалів дисертації виникли окремі запитання.

1. Чому для досягнення мети дослідження було обрано саме таку комбінацію солей важких металів?
2. Які методи корекції виявлених змін у передміхуровій залозі доцільно було б використовувати?

10. Рекомендації щодо використання результатів дисертації в практиці. Дисертаційна робота Шкрюби А. О. розкриває особливості морфогенезу передміхурової залози щурів в умовах впливу на організм солей

важких металів, отримані дані можуть бути використані з метою розробки і застосування нових методів лікування та профілактики захворювань передміхурової залози у чоловіків. Також результати роботи можуть бути впроваджені в навчальний процес студентів медичних та біологічних спеціальностей.

11. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Шкрьоби Артема Олександровича «Вікові особливості морфогенезу передміхурової залози в умовах впливу солей важких металів», яка виконана в Сумському державному університеті під керівництвом доктора медичних наук А. М. Романюка, є завершеним кваліфікованим дослідженням, результати якого мають науково-практичне значення для сучасної медицини та в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, а саме вивчення в експерименті на білих лабораторних щурах морфологічних особливостей структурно-функціональної організації передміхурової залози щурів статевонезрілого, статевозрілого та старечого віку в умовах впливу на організм сполук важких металів.

Вважаю, що дисертаційна робота Шкрьоби Артема Олександровича за науковою новизною, актуальністю, теоретичною і практичною цінностями цілком відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

Офіційний опонент
професор кафедри анатомії людини
ДВНЗ “Буковинський державний
медичний університет” МОЗ України
д. мед. н, професор

Макар Б.Г.

Підпис проф. Макара Б.Г. засвідчую
Вчений секретар ДВНЗ “Буковинський
державний медичний університет”

Павлунік І.І.

